

ЛОГІКА ТА ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ

В.П. Голівер, аспірант

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

У наукових доробках досить часто зустрічаються праці, спрямовані на оцінку ефективності корпоративного управління на основі системного підходу, що, між іншим, ураховує ризики корпоративного управління (В. Боковець, І. Ігнат'єва та О. Гарафонова, О. Виноградова та І. Верейтіна, CORE-рейтинг, Brunswick UBS Warburg та ін.), що є особливо актуальним в умовах нестабільності оточуючого економічного середовища. Зокрема, іноді рекомендовано оцінювати ризики «розмивання» частки акціонерної власності, обґрунтованості ведення трансфертного ціноутворення, ймовірності банкрутства, реорганізації, зміни корпоративної структури компанії, відсутності представників міноритарних акціонерів, участі у власності держави-акціонера. Більшість з вказаних ризиків ураховано також в методиці Brunswick UBS Warburg.

Аналіз наукового доробку з питань оцінки ефективності корпоративного управління довів, що у своїй більшості існуючі методики оцінки можна поділити на низку груп (таблиця 1).

Таблиця 1

Узагальненна класифікація методик оцінки ефективності корпоративного управління (розробка автора)

Класифікаційна ознака	Види методик
За цілями і задачами оцінки	Оцінки ефективності системи корпоративного управління; оцінки якості системи корпоративного управління.
За якісно-кількісною належністю	Якісні; кількісні; якісно-кількісні (комплексні).
За використанням методичним інструментарієм	Бально-рейтингові; регресійні; коефіцієнтні; факторні; декомпозиційні; індексні; функціональні; векторні; ймовірнісні.
За застосовуваними економічними показниками	Організаційні; вартісні; результативні.

Варто зауважити, що науковцями методики оцінки ефективності корпоративного управління репрезентуються як такі, що оцінюють ефективність системи корпоративного управління, та такі, що оцінюють якість такого управління. Дослідження цілей і задач обох напрямів оцінки довело, що їх можна об'єднати в одну групу методик оцінки ефективності корпоративного управління та розглядати як єдине ціле.

Крім того, дослідження показало, що все більшої актуальності серед науковців набувають комплексні (якісно-кількісні) оцінки, поступово витісняючи якісні методики, що пояснюється можливістю поєднувати як організаційні, так і вартісно-результативні складові оцінки в єдиний інтегральний показник. А врахування в окремих методиках корпоративних ризиків та особливостей функціонування і розвитку фондового ринку дозволяє ураховувати в них вплив зовнішнього середовища функціонування підприємства на ефективність його корпоративного управління.

Наявний широкий методичний інструментарій оцінки спонукає поєднувати одразу декілька методів, серед яких, на нашу думку, найбільш прийнятними є факторні та індексні.

Серед складових оцінки, які на нашу думку, є найбільш значимими для включення їх у склад авторської методики, можна назвати:

- серед організаційних – рівень розкриття і прозорості інформації; структура і методи роботи органів управління; права власників; структура власності; дивідендна політика; дотримання принципів корпоративного управління; соціальна відповідальність;
- серед вартісних – вартість бізнесу на фондовому ринку;
- серед результативних – показники рентабельності.

У відповідності з цим, логіка побудови авторської методики оцінки ефективності системи корпоративного управління акціонерного товариства має ураховувати наступні ключові моменти (рис. 1).

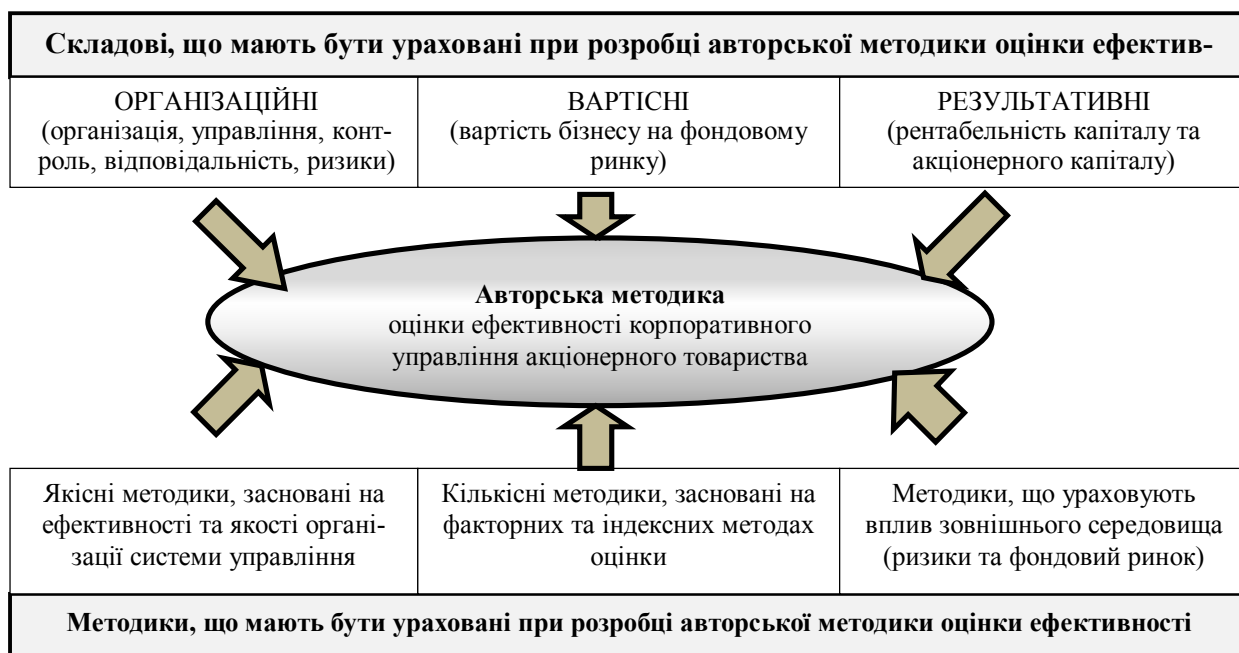

Рисунок 1. Передумови розробки авторської методики оцінки ефективності системи корпоративного управління акціонерного товариства

При розробці авторської методики варто також ураховувати недоліки існуючих методик, а саме те, що більшість з них:

- по-перше, не в повній мірі відображають організаційні, вартісні та результативні напрями оцінки;
- по-друге, не враховують вплив фондового ринку;
- по-третє, не враховують ризики корпоративного управління;
- по-четверте, не дозволяють оцінити ефективність корпоративного управління з позиції всіх зацікавлених сторін.

Тому з урахуванням зазначених недоліків, а також на основі наведених на рис. 1.4 передумов, вихідними умовами побудови комплексної авторської методики оцінки ефективності системи корпоративного управління є наступні (рис. 2).

Мета оцінки	→	Оцінка ефективності корпоративного управління акціонерним товариством з урахуванням інтересів усіх зацікавлених осіб на основі дотримання балансу інтересів
Напрями оцінки	→	Якісна та кількісна
Суб'єкти оцінки	→	Зовнішні незалежні експерти
Об'єкти оцінки	→	<u>Для якісної оцінки:</u> механізм організації корпоративного управління; принципи; органи; права власників; структура власності; дивіденди; інтереси зацікавлених сторін; ризики корпоративного управління. <u>Для кількісної оцінки:</u> внутрішнє і зовнішнє середовище (вартість на фондовому ринку, результативність).
Результати	→	Орієнтація на економічний та соціальний ефекти
Групи показників	→	Вартісні, результативні, організаційні

Рисунок 2. Вихідні умови побудови авторської методики оцінки ефективності системи корпоративного управління акціонерного товариства

Таким чином, ефективне корпоративне управління є важливим елементом ефективної ринкової економіки, яке має оцінюватись на основі комплексної якісно-кількісної оцінки, що ураховує внутрішнє та зовнішнє середовище функціонування акціонерного товариства, інтереси усіх зацікавлених

сторін, а також, окрім економічного, – соціальний ефект, заснований на дотриманні принципів корпоративної соціальної відповідальності. До того ж, в Україні не забезпечено достатнього рівня прозорості діяльності акціонерних товариств та забезпечення прав усіх акціонерів (особливо міноритарних), що на фоні євроінтеграції обумовлює підвищений інтерес аналітиків до даних складових оцінки.

ЗНАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНІ СУСПІЛЬНІ БЛАГА

В.С. Горбаньов, аспірант

ДВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро

Феномен глобальних суспільних благ з недавнього часу став активним предметом обговорення в науковій літературі, оскільки внаслідок процесів глобалізації виробництво певних товарів і послуг стало вимагати кооперованої взаємодії урядів національних держав. Відповідно, перед науковцями виникла проблема ідентифікації таких благ з поміж існуючих, а, отже, і виявлення їх сутнісних ознак. З цього приводу в сучасній економічній науці ведуться бурхливі дискусії. Глобальне суспільне благо як поняття критикується, головним чином, через його граничну смислову подібність з терміном «суспільне благо» з єдиною відмінністю – розширенням географічного охоплення поняття. Однак, на наш погляд, існує вагомий аргумент, який перебиває питання доцільності простору використання поняття. Відповідно до думки Дж. Стігліца глобальні суспільні блага в більшій мірі надають можливість задовольнити первинні потреби людини, оскільки економіка сучасного суспільства заснована на знаннях і обміні інформацією [1]. Дійсно, отримання освіти дає можливість стати кваліфікованим фахівцем, знайти роботу і, як наслідок, забезпечити собі доступ до ресурсів і розвитку, а своєчасне інформування дозволяє відстежувати тенденції в економіці і набути актуальні навички.

В недалекому минулому завдання розвитку системи освіти виникали тільки на національному рівні, але з появою транснаціональних компаній і перенесення капіталу в інші країни різко зросла потреба в підготовці кадрів. Тільки державного втручання в сферу освіти стало вже недостатньо, оскільки важливим став постійний обмін досвідом і інформацією. Ця тенденція підтверджується загальнодоступністю фундаментальних знань і простотою їх отримання за допомогою сучасних технологій, а отже, характеризується неконкурентністю і невиключністю із споживання. Інформаційні блага також можуть бути віднесені до глобальних суспільних благ, так як від них залежить і економічне зростання, і економічний розвиток суспільства в цілому. Інформація та знання є принципово новими факторами виробництва, на їх основі забезпечується підвищення продуктивності праці в інформаційній економіці [2]. Світова спільнота зможе розпоряджатися сукупними знаннями в загальних інтересах, інформаційні системи дозволяють швидко і якісно організувати передачу знань. Разом з тим важливим є не тільки зростання вироблених благ, але й зміна цілей розвитку. Поширення інформаційних благ має соціальну орієнтацію, якщо мова йде про цільовий орієнтир суспільства на рівність, повагу власності і життя людини [3]. Розвиток освіти та розповсюдження достовірної інформації згладжує нерівності між індивідами, групами, верствами, класами, народами, цивілізаціями, країнами. Нерівність розглядається як негативна риса суспільства тому, що формує прошарок осіб, які не можуть долучитися до благ вищого рівня або ж породжує суперечності між класом інтелектуалів та класом малограмотних. Ліквідація нерівності дозволить людській цивілізації будувати інтелектуальне суспільство, спираючись на глобальні досягнення науки, знань та інформації.

Таким чином, ми можемо переконатися в необхідності визнання знань та доступності інформації в якості глобальних суспільних благ. Зміцнення позицій інформаційних благ як глобальних суспільних в майбутньому надасть лінію аргументації для інших видів благ, які також потрібно внести до переліку глобальних, а саме, захист навколишнього середовища, турбота про здоров'я людини і підтримання порядку і рівності між людьми.

Перелік посилань:

1. Stiglitz J. E. *Knowledge as a Global Public Good*. / J. E. Stiglitz. – In Inge Kaul, Isabelle Grunberg and Marc A. Stern (eds.). *Global public goods: international cooperation in the 21st century*. – NY: Oxford University Press, Inc., 1999. – 585 p.

2. Kaul I., Grunberg I., Stern M. A. *Global public goods: international cooperation in the 21st century*. / I. Kaul, I. Grunberg, M. A. Stern. – NY: Oxford University Press, Inc., 1999. – 585 p.

3. Длугопольський О. В. *Особливості фінансування суспільних благ в епоху глобальних трансформацій: теоретичні та прикладні аспекти* / О. В. Длугопольський // *Механізм регулювання економіки*. – 2011. – №4. – С. 113-122.